

Pressi- ja teabeosakond

Euroopa Liidu Kohus
PRESSITEADE nr 81/19
Luxembourg, 24. juuni 2019

Kohtuotsus (kohtuasi C-619/18)
komisjon vs. Poola

Poola õigusnormid, mis reguleerivad kõrgeima kohtu kohtunike pensioniea alandamist, on liidu õigusega vastuolus

Vaidlusalused meetmed rikuvad kohtunike ametist tagandamise keelu ja kohtute sõltumatuse põhimõtet

3. aprillil 2018 jõustus uus kõrgeimat kohut käsitlev Poola seadus (edaspidi „kõrgeimat kohut käsitlev seadus“). Selle seaduse kohaselt alandati kõrgeima kohtu kohtunike pensioniiga 65 eluaastale. Uus pensioniiga oli kohaldatav alates seaduse jõustumise kuupäevast, sh selle kohtu kohtunikele, kes olid ametisse nimetatud enne seda kuupäeva. Kõrgeima kohtu kohtunike ametisoleku aja pikendamine üle 65. eluaasta oli võimalik, kuid see eeldas, et asjaomane kohtunik esitab oma ametikohal jätkamiseks sooviavalduse koos tõendiga, mis kinnitab, et ta on oma tervises seisundi poolest võimeline kohtuniku ametikohustusi täitma, ning samuti Poola Vabariigi presidendi luba. Loa andmisel ei ole Poola Vabariigi president seotud ühegi kriteeriumiga ja tema otsus ei allu kohtulikule kontrollile.

Selle seaduse kohaselt pidid ametis olevad kõrgeima kohtu kohtunikud, kes said 65aastaseks enne seaduse jõustumise kuupäeva või hiljemalt 3. juulil 2018, jääma pensionile 4. juulil 2018, välja arvatud juhul, kui nad esitasid hiljemalt 3. maiks 2018 sellise avalduse ja tõendi ning kui Poola Vabariigi president andis neile loa pikendada nende kõrgeimas kohtus ametisoleku aega.

Komisjon esitas 2. oktoobril 2018 Euroopa Kohtule liikmesriigi kohustuste rikkumise hagi.¹ Komisjon leiab, et kuna esiteks alandas Poola Vabariik kohtunike pensioniiga ja kohaldas seda kohtunikele, kes olid kõrgeimasse kohtusse nimetatud enne 3. aprilli 2018, ning teiseks andis Poola Vabariigi presidendile kaalutusõiguse pikendada kõrgeima kohtu kohtunike ametisoleku aega, siis on Poola Vabariik rikkunud liidu õigust.²

15. novembri 2018. aasta määrusega rahuldab Euroopa Kohtu president komisjoni taotluse kohaldada selles kohtuasjas kiirendatud menetlust.

Komisjon rõhutas kohtuistungil et hoolimata muudatustest, mis tehti 21. novembri 2018. aasta seadusega kõrgeimat kohut käsitleva seaduse sätetesse, mis olid käesolevas menetluses vaidluse all, ei ole ta kindel, et 21. novembri 2018. aasta seadus kõrvaldab liidu õiguse väidetavad rikkumised, ja et igal juhul pakuks Euroopa Kohtu otsus selles kohtuasjas huvi, arvestades, kui olulisel kohal on kohtuvõimu sõltumatus liidu õiguskorras.

¹ Lisaks palus komisjon Euroopa Kohtu sisulise otsuse tegemiseni Euroopa Kohtul ajutiste meetmete kohaldamise menetluses kohustada Poolat võtma järgmised meetmed: 1) peatama kõrgeima kohtu kohtunike pensioniea alandamist reguleerivate riigisiseste sätete kohaldamine; 2) võtma kõik vajalikud meetmed selle tagamiseks, et kõrgeima kohtu kohtunikel, keda vaidlusalused sätted puudutavad, oleks võimalik jätkata oma ametikohustuste täitmist samal ametikohal, sealjuures sama staatuse ning samade õiguste ja töötingimustega, mis neil olid enne kõrgeimat kohut käsitleva seaduse jõustumist; 3) hoiduma igasugustest meetmetest kõrgeima kohtu kohtunike ametisse nimetamiseks nende kohtunike asemele, keda kõnealused sätted puudutavad, ja igasugustest meetmetest sellele kohtule uue esimehe nimetamiseks või sellise isiku määramiseks, kes juhib kõnealust kohut esimehe asemel kuni uue esimehe nimetamiseni; 4) teatama komisjonile hiljemalt üks kuu pärast Euroopa Kohtu määruse teatavakstegemist ja seejärel regulaarselt igal kuul kõikidest meetmetest, mis ta on võtnud kohtumääruse täielikuks täitmiseks. Euroopa Kohus rahuldab 17. detsembri 2018. aasta määrusega komisjoni ajutiste meetmete kohaldamise taotluse täielikult kuni selles kohtuasjas kohtuotsuse kuulutamiseni (vt pressiteade nr [204/18](#)).

² ELL artikli 19 lõike 1 teine lõik ja Euroopa Liidu põhiõiguste harta (edaspidi „harta“) artikkel 47.

Oma tänases otsuses tuletab Euroopa Kohus kõigepealt meelde, et liidu õigus tugineb põhieeldusele, et iga liikmesriik jagab kõikide teiste liikmesriikidega – ja ühtlasi tunnustab, et teised liikmesriigid jagavad ka temaga – ELL artiklis 2³ nimetatud ühiseid väärtusi. See eeldus tähendab ja põhjendab liikmesriikidevahelist ja sealhulgas nende kohtute vahelist vastastikust usaldust liidu aluseks olevate väärtuste – sealhulgas õigusriigi põhimõtte – tunnustamisel ja seega neid elluviiva liidu õiguse järgimisel.

Lisaks, kuigi kohtukorraldus liikmesriikides kuulub viimati nimetatute pädevusse, on liikmesriigid siiski kohustatud selle pädevuse teostamisel täitma kohustusi, mis tulenevad neile liidu õigusest. Sellest järeldub, et liikmesriigid peavad kehtestama liidu õigusega hõlmatud valdkondades tõhusa kohtuliku kaitse tagamiseks vajalikud õiguskaitsevahendid Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikli 47 tähenduses. Täpsemalt peab iga liikmesriik ELL artikli 19 lõike 1 teise lõigu kohaselt tagama, et organid, mis on liidu õiguse tähenduses määratletavad „kohtuna“ ja mis kuuluvad tema õiguskaitseüsteemi nendes valdkondades, vastaksid sellise kaitse nõuetele. Selleks et tagada, et niisugusel kohtuasutusel nagu kõrgeim kohus oleks võimalik sellist kaitset pakkuda, on esmatähtis säilitada selle kohtu sõltumatus. Järelikult võib riigisiseseid õigusnorme, millele komisjon oma hagi viitab, ELL artikli 19 lõike 1 teise lõigu seisukohast kontrollida.

Euroopa Kohus tõdeb seejärel, et hädavajalik kohtunike vabadus igasugusest välisest sekkumisest või survest nõuab teatud tagatise – sh ametist tagandamise keeld –, mis kaitsevad neid isikuid, kelle ülesanne on õigust mõista. Ametist tagandamise keelu põhimõtte nõuab nimelt, et kohtunikul oleks võimalik ametisse jääda, kuni tema vanus ei ole jõudnud kohustusliku pensionieani, või kuni ametiaja lõpuni, kui tema ametiaeg on kindlaksmääratud kestusega. Ilma et see oleks täiesti absoluutne, võib sellest põhimõttest erandeid teha üksnes tingimusel, et see on põhjendatav õiguspäraste ja ülekaalukate põhjustega, järgides samas proportsionaalsuse põhimõtet. Käesoleval juhul toob kõrgeima kohtu kohtunike pensioniea alandamises seisneva meetme kohaldamine selles kohtus juba ametis olevatele kohtunikele kaasa nende kohtunike ametikohustuste täitmise enneaegse lõppemise. Selline kohaldamine võib olla lubatud üksnes juhul, kui see on põhjendatud õiguspärase eesmärgiga ja on sellega proportsionaalne, ning tingimusel, et see ei tekita õigussubjektidel põhjendatud kahtlusi selles suhtes, kas asjaomane kohus on väljaspool väliste tegurite haardeulatust ja kas ta on vastanduvaid huvisid arvestades neutraalne.

Euroopa Kohus lükkab tagasi Poola argumendi, et kõrgeima kohtu kohtunike pensioniea alandamine 65 eluaastale tulenes soovist ühtlustada see vanus üldise vanaduspensionieaga, mis on kohaldatav kõigile töötajatele Poolas, ja seda tehes optimeerida kõnealuse kohtu kohtunikonna vanuselist struktuuri. Uue kõrgeimat kohut käsitleva seaduse eelnõu seletuskiri, sellise uue mehhanismi kehtestamine, mis võimaldab vabariigi presidendil kaalutusotsusega pikendada kohtuniku lühendatud ametisoleku aega, ning asjaolu, et kõnealune meede mõjutas ligi kolmandikku selles kohtus ametis olnud kohtunikke, sh selle kohtu esinaist, kelle põhiseadusega tagatud kuueaastast ametiaega seetõttu lühendati, tekitavad nimelt tõsiseid kahtlusi selle reformi tegelike eesmärkide suhtes. Lisaks ei ole see meede ei Poola väidetavate eesmärkide saavutamiseks sobiv ega proportsionaalne. Seetõttu **leiab Euroopa Kohus, et kõrgeima kohtu kohtunike pensioniea alandamise meetme kohaldamine selles kohtus ametis olevate kohtunike suhtes ei ole õiguspärase eesmärgiga põhjendatud ja kahjustab kohtunike ametist tagandamise keelu põhimõtet, mis on nende sõltumatusele omane.**

Euroopa Kohus rõhutab lisaks, et kohtute sõltumatuse ja erapooletuse tagatiseid nõuavad, et asjassepuutuv organ täidab oma ülesandeid täiesti iseseisvalt, olles kaitstud väljastpoolt tuleva sekkumise või surve eest, mis võib kahjustada selle organi liikmete otsustusvabadust ja mõjutada nende otsuseid, ning tagades objektiivsuse ja tundmata mingit huvi vaidluse lahenduse vastu. Ta märgib selle kohta, et alused ja kord, mis on uue kõrgeimat kohut käsitleva seadusega kehtestatud kõrgeima kohtu kohtuniku ametisoleku aja võimalikule pikendamisele tavapärase pensioniea, ei vasta aga kõnealustele nõuetele. Ametisoleku aja pikendamine eeldab nüüd nimelt vabariigi presidendi otsust, mis on kaalutusotsus, kuna selle vastuvõtmine ei ole piiritletud ühegi objektiivse

---

³ Selles sättes on muu hulgas ette nähtud, et liit rajaneb sellistel väärtustel nagu inimväärikuse austamine, vabadus, demokraatia, võrdsus, õigusriik ja inimõiguste, kaasa arvatud vähemuste hulka kuuluvate isikute õiguste austamine.

ja kontrollitava kriteeriumiga, ning seda ei pea põhjendama. Lisaks ei saa sellise otsuse peale kohtule kaebust esitada. Pealegi, kui riiklik kohtute nõukoda peab vabariigi presidendile arvamuse andma, enne kui viimane oma otsuse teeb, siis üldreeglina piirdub nõukoda seetõttu, et puuduvad õigusnormid, mis kohustaksid teda oma arvamusi põhjendama, arvamuste andmisega – olgu need positiivsed või negatiivsed – kas ilma igasuguste põhjendusteta või puhtformaalse põhjendusega. Seetõttu ei saa niisugustest arvamustest olla abi objektiivse teabe andmiseks vabariigi presidendile, kui viimane teostab talle antud pädevust lubada vanusevahemikus 65–71 aastat kaks korda kolme aasta võrra jätkata ametikohustuste täitmist kõrgeima kohtu kohtunikuna. Euroopa Kohus järeltab, et see pädevus võib eelkõige õigussubjektidel tekitada põhjendatud kahtlusi, kas asjaomased kohtunikud on väljaspool väliste tegurite haardeulatust ja kas nad on nende menetletavas asjas vastanduda võivaid huvisid arvestades neutraalsed.

MÄRKUS: Liikmesriigi kohustuste rikkumise hagi liikmesriigi vastu, kes ei täida liidu õigusest tulenevaid kohustusi, võivad esitada komisjon või teine liikmesriik. Kui Euroopa Kohus tuvastab rikkumise, peab asjassepuutuv liikmesriik täitma kohtuotsuse võimalikult kiiresti.

Kui komisjon leiab, et liikmesriik ei ole Euroopa Kohtu otsust täitnud, võib ta esitada uue hagi ja nõuda rahaliste sanktsioonide määramist. Kui komisjonile ei ole teatatud direktiivi ülevõtmise meetmetest, võib Euroopa Kohus komisjoni taotlusel määrata rahalised sanktsioonid juba esimeses kohtuotsuses.

Ajakirjandusele mõeldud mitteametlik dokument, mis ei ole Euroopa Kohtule siduv.

Otsuse [terviktekst](#) on CURIA veebilehel alates selle kuulutamise päevast.

Täiendavat teavet annab Gitte Stadler, ☎ (+352) 4303 3127.

Kohtuotsuse kuulutamisest saab pildisalvestisi „[Europe by Satellite](#)” kaudu ☎ (+32) 2 2964106